

A NŐI ELKÖVETŐKRE VONATKOZÓ SPECIÁLIS HAZAI BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI RENDELKEZÉSEK, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ANYA-GYERMEK RÉSZLEG SZABÁLYAIRA

**The domestic specific penitentiary provisions concerning the female
perpetrators - in particular in view of the regulations of the mother
and child department**

PÁHI BARBARA*

Napjainkban a társadalom nagy figyelmet fordít a női bűnözőkre, hiszen az általuk elkövetett bűncselekmények még mindig speciálisnak tekinthetők a férfiak által elkövetett jogsértésekhez képest. A női elkövetők száma folyamatosan növekszik, s az elkövetett bűncselekmények típusa, valamint az elkövetés jellege is egyre inkább hasonlóná válik a férfiakéhoz. Az összбűnözést tekintve számuk azonban még mindig elenyésző, mely sok szempontból „nehézséget” okoz, így többek között a büntetés-végrehajtás keretében való elhelyezésük tekintetében. Figyelemmel arra, hogy kevés a női elkövető, így kevesebb a női büntetés-végrehajtási intézmény is. Mindez indokoltá teszi Magyarországon a speciális, kifejezetten nőkre vonatkozó büntetés-végrehajtási szabályok megalkotását.

Kulcsszavak: *nők, elkövetők, büntetés-végrehajtás, gyermeki jogok*

Today, society pays great attention to female criminals, as the crimes they commit can still be considered special compared to the crimes committed by men. The number of female offenders is constantly increasing, and the type of crimes committed and the nature of the offense are becoming more and more similar to those of men. Nonetheless, in terms of total crime, their numbers are still negligible, which in many respects causes “difficulties”, including their placement in the context of prison enforcement. Given the small number of female offenders, there are fewer female penitentiaries. All this justifies the creation of special penitentiary rules specifically for women.

Keywords: *women, perpetrators, penitentiaries, children's rights*

---

* DR. PÁHI BARBARA
levelező tagozatos PhD-hallgató
Miskolci Egyetem ÁJK
Bűnügyi Tudományok Intézete
Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék
3515 Miskolc-Egyetemváros
bírószági titkár
Miskolci Törvényszék
3525 Miskolc, Dózsa György utca 4.
pahibarbara@gmail.com

Bevezető gondolatok

A női bűnözők, habár nem tekinthetők újdonságnak a kriminológia világában, mégis eltérő, negatívabb társadalmi megítélés alá esnek a férfiakhoz képest. Némi párhuzam vonható a fiatalkorú és a női elkövetők között, hiszen az általuk elkövetett bűncselekmények még mindig nagyobb visszhangot keltenek a felnőtt férfiak által elkövetett jogsértésekhez képest.

A bűncselekmény elkövetője – függetlenül nemi hovatartozásától – a társadalom szempontjából kívülállónak tekinthető, a szabályokkal szembeszegül, azokat megsérti. A nőekkel szemben a lakosság azonban egyéb elvárásokat is támaszt. Általános nézet, hogy a női tulajdonságok közé tartozik a gondoskodás, áldozatosság, alázatosság, feladatuk elsősorban a háztartás vezetése, a gyermekek nevelése, valamint a férfiak ellátása. A női elkövetők tehát nem csupán a jogszabályokat sértik meg, hanem ezen túlmenően a társadalmi elvárásokkal is szembeszállnak, amikor nem teljesítik a rájuk kiosztott szerepeket, azoktól eltérnek, sőt – egyenesen szembenézve velük – bűncselekményt követnek el. Éppen ezért, még a modern országokban is a lakosság nagyobb fokú megvetésére számíthatnak, mint férfi „társaik”.¹ A női elkövetők száma folyamatosan növekszik – erről bővebben a tanulmány végén fogok szót ejteni –, a cselekmények típusa, az elkövetés jellege pedig egyre inkább hasonlónak válik a férfiakéhoz. A női bűnözőkre jellemző, hogy inkább lelki okokból követnek el büntetendő cselekményt, így például családi kényszer vagy éppen szexuális trauma hatására.

Mindentől függetlenül az napjainkban is megfigyelhető, hogy a hazai össz-bűnözést tekintve a női bűnözés aránya még mindig alacsonyabb, mint az erősebbik nemé. Ennek okát többféle nézet igyekszik alátámasztani. Az 1800-as években jelent meg az a vélekedés, amely a nemek közti eltéréseket biológiai tényezőknek, testi különbségeknek, rendellenességeknek tulajdonította. Az 1930-as években egyre inkább előtérbe kerültek pszichológiai és szociológiai elméletek, melyek szerint a társadalmi hatások, a kontroll, az elvárások vagy éppen a gazdasági önállótlanóság miatt alacsonyabb a nők aránya a bűnözésben. Az 1950-es években kialakult bizonyos állásfoglalások szerint a nők által elkövetett bűncselekmények között csupán magas a látencia, hiszen velük szemben elnézőbbek az emberek, mint a férfakkal szemben, így a feljelentés sok esetben elmarad.²

Csekély számuk azonban sok szempontból „problémát” jelent, melyek közül az egyik legnagyobb a büntetés-végrehajtás keretében az elhelyezésük megoldása. Figyelemmel arra, hogy kevés a női elkövető, így elenyésző a női büntetés-végrehajtási

¹ GILÁNYI Eszter: *Gondolatok a női bűnelkövetés lélektani aspektusairól-különös tekintettel a maszkulinitásra*. Collegium Doctorum Konferencia, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2012, 1–2. <http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/il%E1nyi%20Eszter.pdf> 2021. szeptember 13.

² SZABÓ Anna: A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban, Tanulmány az Arsboni jogi folyóiratból. *Arsboni* 2012., 4, 7. http://arsboni.hu/dolgozatok/buntetojog/Szabo_Anna_A_noi_bunozes_az_ujabb_kriminologiai_irodalomban.pdf, 2021. szeptember 13.

intézmény is. Fontos hangsúlyozni, hogy a büntetés-végrehajtási szabályok betartása elvárás minden elkövetővel szemben – például, hogy lakóhelyükhöz közel kerüljenek elhelyezésre –, az esetükben azonban az előbb említettek miatt általában csak családjuktól távol van erre lehetőség. Így a börtönök népes táborán belül az utóbbi évtizedekben kiemelt figyelem övezte a női fogvatartottak helyzetének alakulását, s különböző módokon igyekeztek megoldást találni a fennálló szituációra. Több kutatás is arra a következtetésre jutott, miszerint nemcsak hazai, de európai szinten is igaz, hogy a női börtönök rendkívül periferikus helyzetben vannak. Ennek oka nemcsak csekély számuk, hanem a szegényes körülmények, a kevés munka- és képzési lehetőség vagy éppen a magánélet hiánya. Az elítéltek egészségi állapota mind fizikai, mind pedig pszichológiai értelemben romlik a bebörtönzés alatt. Ahogy már említettem, a börtönök elhelyezkedése miatt a kapcsolattartás is nehézkes, mely tovább erősíti a szeparációjukat, s mindezen körülmény kirekesztette teszik azokat a nőket is, akik bebörtönzésük előtt ettől adott esetben nem szenvedtek. Jelentős probléma még, hogy a legfontosabb társadalmi szerepüktől, így az anya és feleség szerepétől fosztják meg őket a bezártsággal. Ez sok elítélt számára a legnagyobb veszteség, mellyel nem tud a hosszú évek során megbirkózni.³

Jelen tanulmányban a női bűnelkövetőkre vonatkozó hazai büntetés-végrehajtási szabályok bemutatására teszek kísérletet, ezen belül kiemelten az anya-gyermek részlegre vonatkozó szabályokkal kívánok foglalkozni. E körben a hatályos szabályok ismertetése előtt egy történeti visszatekintés körében vázolom, hogy hazánkban hogyan alakult a jogalkotó viszonya a végrehajtási szabályokhoz, azon belül pedig figyelmet szentelt-e a női bűnözők speciális helyzetének.

Természetesen a fentebb előadottakból is látszik, hogy a kérdés rendkívül összetett, s – bár jelen tanulmányban kifejezetten erre koncentrálok – a jogi helyzet megvizsgálása csak egy kis szeletét képezheti a megoldásnak, ezen túl vizsgálni kellene még a pszichológiai, valamint a szociális tényezőket is, hogy komplex képet kapjunk a jelenlegi magyarországi állapotokról.

1. A büntetés-végrehajtási szabályozás története

Az ókorban és a középkor első felében ismert börtönök annak biztosítására szolgáltak, hogy az érintett személy bíróság elé állítása megtörténhessen. Érdekesség, hogy habár már az első börtönügyi rendeletek meghatározták a letartóztatottakkal való bánásmódot, rendelkeztek a börtönök fenntartásának költségeiről, kategorizálták a fogvatartottakat, s kimondták, hogy a nőket és férfiakat külön kell választani, és így kell őket fogva tartani, erre hazánkban csak hosszú évszázadokat követően került sor.⁴

³ LUKÁCS Krisztina: Női sorsok a börtönön innen és túl. *Börtönügyi Szemle* 2006/3., 114.

⁴ VÓKÓ György: *A magyar büntetés-végrehajtási jog*, Nordex Kft.–Dialóg Campus Kiadó, 2014. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_528_Voko_Gyorgy_Magyar_buntetes_vegrehajtasi_jog/ch01.html#id549110, 2021. szeptember 13.

Ami a hazai helyzetet illeti, az rögtön leszögezhető, hogy nincs arra utaló forrás, miszerint a magyar történelemben Szent István idejét megelőzően létezett volna a börtönnek bármiféle „elő-intézménye”. Az államalapítást követően azonban a szabadság elvonásának végrehajtására vonatkozó szabályanyag alapjául a nyugati országok rendelkezései szolgáltak, ahol a börtönök mint közigazgatási szervek már általános jelleggel működtek. Figyelemmel arra, hogy az István király idejében hatályos törvények sok esetben – akár szó szerint is – átvették a nyugati szabályanyag tartalmát, így azokban már szerepelt a bebörtönzés, mint a tényleges vagy potenciális bűnelkövető fogva tartásának helye, azonban női és férfi elkövetők szeparációjáról ekkor még nem esett szó.⁵

Magyarországon a szabadságvesztés mint büntetési nem először a különféle, eddig hűtlenségi bűnnek tekintett esetekről szóló 1723. évi XII. törvénycikkben (a továbbiakban: 1723. évi XII. törvénycikk) jelent meg a vérfertőzés büntette jogkövetkezményeként.⁶ Nem sokkal ezt követően, 1772-ben Szemcz községben, majd 1786-ban Szamosújváron megalapították az első országos jellegű börtönöket, azonban ezek, a korábban már fennálló tömlöcök, valamint fogházak állapota egészen a XIX. század első feléig embertelen volt, a férfiak és nők együtt kerültek elhelyezésre. A legtöbb helyen mindennaposak voltak a visszaélések, a korrupció, a raboknak élelmezésükről maguknak kellett gondoskodniuk, s még ekkor sem volt szó az elkülönítésükről, így az elítélt nők jellemzően ki voltak szolgáltatva a férfiaknak, elsősorban a börtönőröknek. Mivel csökkent a halálbüntetés és a testfenyítő büntetések száma, a szabadság elvonásával járó büntetések alkalmazása tekintetében jelentős emelkedés következett be, így – figyelemmel arra, hogy még ekkor sem volt elegendő létesítmény – a szabadságvesztés-jellegű büntetéseket továbbra is a vármegyék, a törvényhatósági joggal felruházott városok vagy a pallosjoggal rendelkező feudális uradalmak tömlöceiben, továbbá a nagyobb községek börtöneiben hajtották végre.⁷

Változást csak a XIX. század közepe hozott, amikor 1854-ben egy osztrák igazságügy-miniszteri rendelet intézkedett a magyarországi fogházak nemeiről, szervezetéről és a foglyokkal való bánásmódról. Ekkor került sor a férfiak és a nők elkülönítésére, valamint az élelmezés, az anyagi és egészségügyi ellátás rendezésére. Új intézményeket hoztak létre, s a nagygyedi, valamint a zágrábi büntetés-végrehajtási intézetbe, majd 1858-tól a Márianosztrai Fegyházba is nők kerültek. Ezekben az intézetekben is kedvezőtlenek voltak a higiéniai viszonyok, silány volt az élelmezés, gyakoriak voltak a testi fenyegetések, magánzárkát, bot- vagy vesszőve-

⁵ LŐRINCZ József – MEZEY Barna: *A magyar börtönügy története*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 31–33.

⁶ 1723. évi XII. törvénycikk, 2. §: „Azok, a kik harmadik és negyedik izben tudva vérfertőztetést követnek el és pedig, az előbbieket három, az utóbbiak pedig két évi börtönt szenvedjenek.”

⁷ ESTÓK József: A büntetés-végrehajtás szervezetrendszerének alakulása a 19. század közepétől a 20. század végéig. *Börtönügyi Szemle* 2019/1., 10.

rést rendszeresítettek, és a súlyos börtönre ítélt rabokat állandó lábbilincsben tartották, kemény fekhelyet adtak nekik.⁸

A századfordulótól 1945-ig több fontos változás következett be a hazai büntető igazságszolgáltatásban, s ez érintette a börtönügy területét is. A börtönök a századfordulót követően az Igazságügyi Minisztérium felügyelete alatt álltak. A közveszélyes munkakerülőkről szóló 1913. évi XXI. törvénycikk (a továbbiakban: 1913. évi XXI. törvénycikk) vezette be a dologház intézményét a közveszélyes munkakerülőkkal szemben. A jogalkotó alternatív megoldásként tette lehetővé a dologházi elhelyezést, mely megfelelő végrehajtási feltételek megeremtése esetén haladó jogintézménynek volt tekinthető, s elvileg a munkára nevelést szolgálta. Ezért határozta meg a jogalkotó az elhelyezés időbeli határait, az átnevelés ösztönző eszköze pedig a feltételes szabadlábra helyezés volt.⁹ Dologházul az igazságügy-miniszter addig, amíg e célra megfelelő külön intézetek nem létesülnek, valamely országos büntetőintézetet, bírósági fogházat, vagy erre a célra felajánlott, alkalmas épületet, vagy ilyen intézet vagy épület elkülönített részét jelölte ki. [1913. évi XXI. törvénycikk, 11. §] 1916-ban a Jászberényi Járásbíróság fogházában rendezték be a férfi, a kalocsai törvényszéki fogházban pedig a női dologházat.¹⁰ Az 1913. évi XXI. törvénycikk előírta, hogy a dologházba utaltakat munkával kell foglalkoztatni, és rendes életmódhoz kell szoktatni, így a nők tipikusan kosárfonással, cipőjavítással, konfekciómunkával és tollfosztással kapcsolatos munkát végeztek. [1913. évi XXI. törvénycikk, 12. §] A törvénycikk indokolása tartalmazta, hogy a teherben levő és a szoptató nőket dologházakban nem lehet elhelyezni.¹¹ Habár a bevezető gondolatok között ismertettem, hogy jelenleg általánosnak tekinthető a női bűnelkövetők jelentősen kisebb száma a férfiakéhoz képest, érdekes tény, hogy 1916-ban 90 férfit és 132 nőt utaltak dologházba, majd ez az arány 1935-ben úgy változott, hogy a büntetés 17 férfit és 24 nőt érintett.¹²

A jogalkotó a büntető igazságszolgáltatás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1928. évi X. törvénnyel (a továbbiakban: II. Bn.) a szabadságvesztés helyett bevezette a szigorított dologházbüntetést is. Eszerint a bíróság határozott tartalmú szabadságvesztés-büntetés kiszabása nélkül szigorított dologházra ítéli azt az elkövetőt, aki az élet, a szemérem vagy a vagyon ellen különböző időben és egymástól függetlenül legalább három büntetést követett el, ha az utolsó és az azt közvetlenül megelőző büntetést öt éven belül tette. A szigorított dologház kiszabásának feltétele

⁸ VÓKÓ György: i. m. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_528_Voko_Gyorgy_Magyar_buntetes_vegrehajtasi_jog/ch01.html#id549110 2021. szeptember 13.

⁹ GÖNCZÖL Katalin: *Bűnös szegények*. Fehéren feketén. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1991, 171.

¹⁰ LÓRINCZ József – NAGY Ferenc: *Börtönügy Magyarországon*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság, Budapest, 1998, 36.

¹¹ A közveszélyes munkakerülőkről szóló 1913. évi XXI. törvénycikk indokolásának Általános Indokolása.

¹² VÓKÓ György: i. m.

volt még, hogy a törvény értelmében halálbüntetés kiszabásának ne legyen helye. [1928. évi X. törvénycikk, 36. §] A jogalkotó külön intézetek felállítását követelte meg a női és férfi elítéltek esetén, és rendelkezett arról, hogy amíg ez a gyakorlatban meg nem valósul, addig az igazságügy-miniszter valamely országos büntető-intézetet vagy ilyen intézet elkülönített részét jelölje ki. Ez a férfiak esetében a Soproni Fegyházat, míg nők esetében a Márianosztrai Fegyintézetet jelentette. [1928. évi X. törvénycikk, 42. §]

A büntető törvénykönyv általános részéről szóló 1950. évi II. törvény (a továbbiakban: Bt.) az elítéltek tömegét zúdította a büntetés-végrehajtási intézményekre, így szükségessé vált az intézményrendszer bővítése. A Bt. a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben jelölte meg, s nem vette fel a büntetések közé sem a korábban már említett dologházat, sem a szigorított dologházat, s ebben az időben a végrehajtásra vonatkozó szabályok alacsony szintű rendelkezésekben, utasításokban jelentek meg. A Bt. hatálybalépésének időszakában, a szocializmus kezdetén, a törvényesség figyelmen kívül hagyása – többek között – a büntetés-végrehajtásra is jellemző volt. Ezekben az időkben a börtönök túlszűfolttá váltak, ami lehetetlenné tette többek között a férfiak és nők elkülönítést is.¹³

A női elítéltek tekintetében a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásáról és az előzetes letartóztatás foganatosításáról szóló 1966. évi 21. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: 1966. évi 21. tvr.) vezetett be jelentős szabályokat. Ez volt az első olyan jogszabály, amely magas szinten határozta meg a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának részletszabályait, s pontosan rögzítette, hogy annak a célja az elítéltek átnevelése. Megjelentek a fogvatartottakat megillető jogok, ezen túl a biztonsági és átnevelhetőségi szempontokhoz igazodó differenciálás és egyéniesítés valósult meg. A szabadságvesztésnek négy fokozatát különböztette meg, így a szigorított börtönt, a börtönt, a szigorított büntetés-végrehajtási munkahelyet és a büntetés-végrehajtási munkahelyet.¹⁴ Kimondta, hogy a női elítéltek büntetését a férfiakétól elkülönítetten kell végrehajtani [1966. évi 21. tvr., 16. §], ezt a kötelezettséget az előzetes letartóztatás foganatosítása során is be kell tartani. [1966. évi 21. tvr., 43. § (2) bekezdés] A törvényerejű rendelet miniszteri indokolása rámutatott, hogy habár a női elítéltekkel szemben a férfiakéval azonos végrehajtási fokozatok kerültek kialakításra, kézenfekvő volt, hogy büntetésük végrehajtása a férfiakétól elkülönítetten történjék. Ez nem jelentette feltétlenül a külön intézményben történő elhelyezést, hiszen akár ugyanabban az intézetben is létesíthető volt férfi és – megfelelően elkülönítve – női részleg. Az 1966. évi 21. tvr. rögzítette azt is, hogy terhesség és kisgyermekes állapot esetén a női elítélteket az egészségüket védő és a gyermekük fejlődését biztosító jogok illetik meg. [1966. évi 21.

¹³ VÓKÓ György: i. m.

¹⁴ BENCZE Béla – ILLÉS Melinda – BOGOTYÁN Róbert – LEKICS Tamás – CSOMA László – NÁDASI Béla – CSORDÁS Dóra – PALLO József – HUSZÁR László – RAGÓ Ferenc: *Korszakváltás a büntetés-végrehajtásban. Útmutató a 2013. évi CCXL. (Bv.) törvény megismeréséhez*. Börtönügyi Tanulmányok 2., A Büntetés-végrehajtás Tudományos Tanácsa kiadványai, 2015, 15–16.

tvr., 21. §] A gyermek és a szülő nő védelme már ekkor a büntetés-végrehajtás viszonyai között érvényesülő elv volt, hiszen a gyermek az anyja miatt nem kerülhetett hátrányosabb helyzetbe, így biztosítani kellett mind a szülés előtt, mind utána a szükséges egészségügyi követelményeket mindkettőjük számára.¹⁵

1977-ben megvizsgálták a nőekkel szembeni bánásmód törvényességét, melynek eredményeként megállapíthatóvá vált – figyelemmel a bántalmazásokra, a nőekkel való bizalmas kapcsolatokra, az elvtelen kedvezményekre, valamint a szexuális viszonyokra –, hogy a bánásmód törvényessége terén nem volt rend. Magyarországon 1978-tól azoknak a női bűnözőknek, akik a fogva tartásuk ideje alatt születtek, lehetőségük lett arra, hogy gyermekük közelében lehessenek, mely eleinte Tökölön, a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában valósult meg. A fogvatartottak a női osztály kismamakórtermeiben csak nappal gondolhatták gyermeküket, éjszaka a gondozó felügyelte a csecsemőket. Ezekben az időkben sem az apa, sem a közeli hozzátartozók nem tarthattak rendszeresen kapcsolatot a büntetés-végrehajtási intézményben elhelyezett gyermekekkel.¹⁶

Nem sokkal később a jogalkotó megalkotta a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletet (a továbbiakban: 1979. évi 11. tvr.). Hatálybalépésével első alkalommal jelent meg kódexszerű jogszabály, amely elveiben igazodott az emberi jogok védelmét biztosító nemzetközi előírásokhoz. Habár az elítéltek jogi helyzete részletesebb szabályozást kapott, a nők tekintetében nem tartalmazott érdemi változást a korábbi, 1966. évi 21. tvr.-ben meghatározottakhoz képest.¹⁷

A jelenleg hatályos törvényt megelőző, utolsó nagy fordulatnak a büntetés-végrehajtás szabályozását tekintve a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet módosításáról szóló 1993. évi XXXII. törvény tekinthető, amely – ahogyan az a nevéből is kitűnik – az 1979. évi 11. tvr. átfogó változtatását tartalmazta. A jogszabály az európai normákhoz kívánta közelíteni a hazai joganyagot, azonban a nőkre vonatkozó szabályokat tekintve újítást ez a törvény sem foglalt magában.

2. A női elkövetők szabadságvesztésére vonatkozó speciális büntetés-végrehajtási szabályok, különös tekintettel az anya-gyermek részlegre

A 2010-es években aktuálissá vált az 1979. évi 11. tvr. helyett egy új, modernebb, a büntetőpolitikai változásoknak megfelelő büntetés-végrehajtási törvény, amely figyelemmel van a társadalmi haladásra, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) elfogadására és a büntetés-végrehajtási tapasztalatokra. Minderre tekintettel a jogalkotó megalkotta a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013.

¹⁵ 1966. évi 21. tvr. Miniszteri Indokolásának 21. §-hoz fűzött magyarázata.

¹⁶ KOZMÁNÉ BÁN Erzsébet: Merre tovább? Anya-gyermek részleg a büntetés-végrehajtásban. *Börtönügyi Szemle* 2018/2., 44.

¹⁷ BENCZE Béla – ILLÉS Melinda – BOGOTYÁN Róbert – LEKICS Tamás – CSOMA László – NÁDASI Béla – CSORDÁS Dóra – PALLO József – HUSZÁR László – RAGÓ Ferenc: i. m. 17.

évi CCXL. törvényt (a továbbiakban: Bv. tv.). A tanulmányomban a női elkövetők szabadságvesztésére – különösen az elhelyezésükre – vonatkozó történelmi változásokat vizsgáltam, így a hatályos szabályozás elemzése során is erre szeretném a hangsúlyt fektetni. Ami pedig a szabadságvesztést mint a legelterjedtebb büntetési formát illeti, annak újraszabályozása a Bv. tv. egyik legfontosabb újítása volt. E körben új elemként jelennek meg a szabadságvesztés végrehajtásának alapelvei, nagyobb szerepet kap az egyéniesítés, valamint a társadalomba való visszailleszkedés elősegítése.¹⁸

A női fogvatartottak elhelyezése a gyakorlatban jelenleg háromféleképpen oldható meg: női börtönökben, ún. vegyes börtönökben, illetve férfi börtönökben, ahol nők számára alakítanak ki épületszárnyakat. A férfi börtönöket férfiak számára alakították ki, amelyekben a nők fogva tartására csupán a számukra megfelelő elhelyezési lehetőség hiányában kerül sor. A vegyes büntetés-végrehajtási intézetek mindkét nem igényeinek kielégítését szem előtt tartva épültek. Ez utóbbi alkalmazás a női fogvatartottak elhelyezésére, hiszen a férfiak számára kialakított büntetés-végrehajtási intézetek sok szempontból nem felelnek meg az eltérő női igényeknek.¹⁹ Európában jelenleg nincs olyan állam, ahol mindhárom típus egyszerre létezne, s a legtipikusabb megoldás egy, esetleg több női börtön, illetve a női elkövetők férfi börtönök elkülönített részében történő elhelyezése. Kizárólag női börtönök léteznek például Bulgáriában és Horvátországban. A legkevésbé követett modell a vegyes börtönök alkalmazása, ilyennel Lettországból, Finnországból, Luxemburgból vagy éppen Izlandon találkozhatunk.²⁰

Éppen ezért – habár a férfi és női elítéltek között fő szabály szerint nem lehet különbséget tenni, hiszen az a diszkrimináció tilalmába ütközne – a Bv. tv.-nek tekintettel kell lennie azokra a speciális feltételekre, amelyek a női rabokra vonatkozóan felmerülnek. A törvény rögzíti, hogy a női fogvatartottak sajátos védelemre jogosultak, mely során figyelemmel kell lenni a rájuk vonatkozó eltérésekre [Bv. tv. 122. § (1) bekezdés j) pontja], így a jogalkotónak olyan alapvető eltérésekről kellett rendelkezni, amelyek a nemi különbözőségekből erednek. Idetartozik például az a szabály, miszerint az elítéltek részére hetente legalább három alkalommal kell a meleg vizes fürdést biztosítani, ez a női elítéltek esetén naponta aktuális. Az elítéltek részére ezen túl a napirendben meghatározottak szerint biztosítható meleg víz, a női fogvatartottakat azonban a rendszeres fürdés közötti időben is el kell látni meleg vízzel.²¹ Ezen túl a fegyelmi és a biztonsági zárka berendezése, felsze-

¹⁸ A Bv. tv. miniszteri indokolásának a preambulumban fűzött magyarázata.

¹⁹ JUHÁSZ Zsuzsanna: A női börtönépességről. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica* 2009, 266–267. http://acta.bibl.u-szeged.hu/7413/1/juridpol_072_263-287.pdf 2021. szeptember 10.

²⁰ JUHÁSZ Zsuzsanna: A női fogvatartottak helyzete külföldön. <http://docplayer.hu/2521117-A-noi-fogvatartottak-helyzete-kulfoldon.html>, 2021. szeptember 10.

²¹ *A szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól* szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 132. § (1) és (2) bekezdése.

relése és az elítéltnél tartható tárgyak körében határoz meg eltérő szabályokat a jogszabály, valamint rendelkezik a letéti pénzzel nem rendelkező női elítélt részére a bv. intézet által biztosított alapvető tisztálkodási és felszerelési cikkekről is. A női fogvatartottak részére ezeken túl biztosítani kell a nőgyógyászati szűrésen való részvétel lehetőségét, melyek nyilvánvalóan a férfiak esetében nem értelmezhető követelmények.²²

Ezeket, a mindennapi étellel kapcsolatos különbségtételeken túl a jogalkotó főként a várandósságra s az anyaságra tekintettel állapít meg az általánostól eltérő, speciális szabályokat. A korábban, a törvény újításával összefüggésben említett egyéniesítés alapelvével összhangban és a reintegrációs célok elérése érdekében a Bv. tv. pontosan meghatározza az intézeten belüli elkülönítés szabályait, s kimondja, hogy a szabadságvesztés végrehajtása során a férfiakat a nőktől el kell különíteni, ha a törvény valamely konkrét élethelyzet vonatkozásában másképp nem rendelkezik. Ezt mindig külön részlegesen kell megvalósítani, ahol zárkában vagy lakóhelyiségben történhet a fogva tartás. [Bv. tv. 99. § (1) bekezdés b) pontja és (2) bekezdés]

Az elkülönítés egyik – ha nem a legkülönlegesebb – esete a büntetés-végrehajtási intézeten belül az anya és gyermeke együttes elhelyezését biztosító részleg. Abban az esetben, ha az édesanya bűncselekményt követ el, két út lehetséges: az egyik a gyermeknek a szülőtől való elválasztás, a másik gyermeknek a szülővel együtt a végrehajtási közegben való elhelyezése, különösen akkor, ha még nem ért el egy bizonyos fejlettségi szintet, vagy meghatározott életkort. Ehhez azonban a rendelkezésre álló információk és a gyermek érdekében alapos mérlegelés szükséges, hiszen a büntetés-végrehajtási intézmény még a legideálisabb körülmények közepette is végrehajtási jellegű még akkor is, ha jellemző a gyermekbarát elhelyezés, a színesre festett falak, a nyitott ajtók, rács nélküli ablakok, a játékok, valamint, hogy a gyermekek elhelyezése a börtön többi részétől leválasztva történik.²³

A 2000-es évek elején jelent meg először az igény, miszerint szükséges olyan intézet létrehozása, amely biztosítja az anyák és gyermekeik elhelyezését. Történt ugyanis, hogy a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházban ideiglenesen elhelyezett egyik női elítélt férje sérelmezte, hogy habár gyermeke született, őt csak napokkal később tájékoztatták erről, s csak 19 nappal később láthatta a gyermekét alig néhány percre, egy üvegfalon keresztül. Ezt követően az édesapa csak havi egy alkalommal látogathatta a rendes beszélő alkalmával a gyermeket, aki azonban a köztes időben nem az édesanyjával együtt volt elhelyezve. A jogalkotó belátta annak kiemelt szerepét, hogy a gyermek a születését követő első időket az édesanyjával

²² *A büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartott elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak egészségügyi ellátásáról* szóló 8/2014. (XII. 12.) IM rendelet 5. §.

²³ JUHÁSZ Zsuzsanna: A gyermek „legfőbb érdekének” figyelembevétele a szülő bebörtönzése esetén. *Miskolci Jogi Szemle – A Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Karának folyóirata* 2020/1., 68. https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/10857/7_juh%C3%A1szzsuzsanna_t%C3%B6rdelt.pdf, 2021. szeptember 10.

töltse, kialakulhasson közöttük az érzelmi ráhangolódás, s hogy a gyermek a legközelebbi hozzátartozóival is egy bizalmas, szoros kapcsolatot létesíthessen.²⁴ Azonban, még mielőtt rátérnék az anya-gyermek részlegre vonatkozó speciális szabályokra, szeretném hangsúlyozni, hogy a jogalkotó a tizenkettedik hetet meghaladó várandósok, illetve azon elítéltek számára, akik egyévesnél fiatalabb gyermeküket gondozzák, lehetőséget biztosít a szabadságvesztés végrehajtásának hivatalból történő elhalasztására is, kivéve, ha az súlyosan veszélyeztetné a közbiztonságot vagy a közrendet, illetve ha az elítélt szökésétől vagy elrejtőzésétől kell tartani. [Bv. tv. 39. § (3) és (6) bekezdés] Azt is kimondja a Bv. tv., hogy ha az elítélt nő a várandósság tizenkettedik hetét elérte, és a szülés várható időpontja megelőzné a szabadulás napját, nyilatkoztatni kell arról, hogy kéri-e a szabadságvesztés félbeszakítását, mely kérelem elbírálása során elsősorban a gyermek érdekét kell figyelembe venni. [Bv. tv. 116. § (4) bekezdése] Ha a szabadságvesztés elhalasztását vagy félbeszakítását nem engedélyezték, vagy azt az elítélt nem kérte, és az együttes elhelyezést kizáró ok nem áll fenn, akkor lehetőség van a gyermeknek az anyjával való együttes elhelyezésére, melyről a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának (a továbbiakban: BVOP) elhelyezésért felelős szakterületének vezetője – gyámhatósági vélemény birtokában – dönt. [Bv. tv. 128/B. §]

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: 2016. évi CX. törvény) által bevezetett módosításig az anya-gyermek együttes elhelyezésére csupán a fogva tartás alatt született gyermekek vonatkozásában volt lehetőség, így a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdése előtt született gyermekekkel összefüggésben ilyen opció nem volt. A Bv. tv. 2018 januárjában hatályba lépő módosítása tovább szélesítette az anya-gyermek részlegre kerülés lehetőségét, mely speciális szabályozásnak az oka a gyermekbarát igazságszolgáltatás szerepének erősödése.

A szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére a BVOP hívja fel az elítéltet, s női elítélt esetén – a fentiek szerint – tájékoztatja arról, hogy amennyiben egyévesnél fiatalabb gyermekét gondozza, kérelmezheti az anya-gyermek részlegre az együttes elhelyezését. [Bv. tv. 84. § (3) bekezdés] Ehhez kapcsolódóan ugyancsak egyedi jognak tekinthető, hogy amennyiben a felhívás eredményeként a női elítélt speciális elhelyezés iránt – határidőben – kérelmet nyújt be, és annak elbírálása pozitív, úgy a büntetés-végrehajtási intézetben történő jelentkezési kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményei nem alkalmazhatók vele szemben. A korábbi felhívás tehát hatályát veszti, így a BVOP-nak az elhelyezésről való döntéssel egyidejűleg újabb felhívást kell kibocsátani az elítélt részére,²⁵ amely tartalmazza, hogy a gyermekével együtt jelenjen meg a kijelölt büntetés-

²⁴ KOZMÁNÉ BÁN Erzsébet: i. m. 42–44.

²⁵ JUHÁSZ Zsuzsanna – PALLO József – VÉGH Marianna: *Kommentár a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvényhez.* www.uj.jogtar.hu, 2021. szeptember 18.

végrehajtási intézetben, és hogy a gyermek egészségügyi kiskönyvét és a szülést követően kiadott kórházi zárójelentést, valamint egyéb egészségügyi iratait hozza magával. [Bv. tv. 84. § (9) bekezdés] Az anya és a gyermek együttesen nem helyezhető el, ha az anya a gyermek gondozását nem vállalja, a bíróság a szülői felügyeletet az anya valamennyi gyermekével kapcsolatosan megszüntette, az anya ellen a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt eljárás indult, vagy az anya egészségi állapota miatt a gyermek gondozását, nevelését nem tudja ellátni. [Bv. tv. 128. § (3) bekezdés]

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának a hivatkozott jogszabály értelmében országos parancsnoki szakutasítás formájában az együttes elhelyezés részletező szabályait meg kellett határoznia. Az anya-gyermek részlegesen elhelyezett elítéltekre vonatkozó szabályokat a velük élő, jogi szempontból teljesen szabad gyermekek, valamint életkörülményeik is megkülönböztetik a többi fogvatartottól. Az anya-gyermek részleg kialakítására a Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet II. objektumában került sor, mely Kecskeméten 2002 óta működik, s ahol 20 börtönben lévő anya helyezhető el. Itt töltik jelenleg mindennapjaikat tehát azok az édesanyák, akik gyermekük születésekor már előzetes letartóztatásban vannak, szabadságvesztés-büntetésüket töltik, vagy akik egyévesnél fiatalabb gyermekeiket gondozzák, és együttes elhelyezés iránti kérelmüket engedélyezték. Abban az esetben azonban, ha a gyermek elhelyezésére a büntetés-végrehajtási intézet anya-gyermek részlegén kerül sor, az anya szülői felügyeleti joga – hiába az együttes elhelyezés – törvény erejénél fogva szünetel, mely alól a gondozási, nevelési joga és kötelezettsége jelent kivételt. Ha a gyermeknek nincs szülői felügyeleti jogot gyakorló másik szülője, akkor gyámhatóság gyámot rendel számára.²⁶

A fent kifejtettek miatt ezen a részlegesen intenzívebb a kapcsolattartás is, mint a többi fogvatartotti csoport esetén, hiszen a gyermek egyéves koráig van lehetőség arra, hogy az édesanyjával a részlegesen éljen, azonban gondolni kell arra, hogy ezt követően, a gyermeket a kiadásakor ne érje traumaként, hogy teljesen új környezetbe kerül. Erre figyelemmel, valamint annak érdekében, hogy a gyermek másik szülője a gyermekkel a kapcsolatot tarthassa, és nevelését, fejlődését figyelemmel kísérhesse, heti egyszeri kapcsolattartás biztosított a szülői felügyeletet gyakorló vagy a kapcsolattartásra jogosult másik szülőnek, a testvérnek és a nagyszülőnek, valamint a gyámnak. Ezen személyek részére a gyermek fejlődésére vonatkozó tájékoztatást is biztosítani kell.²⁷

A részlegnek szerződéses gyermekorvosa, védőnői szolgálata és 24 órás egészségügyi személyzete van, az anyáknak lehetőségük van baba-mama torna, vagy babamasszázs igénybevételére, a gyermekeknek pedig koruknak megfelelően fejlesztő játékok is biztosítottak. Többletjogosítványt jelent az anya számára, hogy gyógyszert és gyógyászati segédeszközt térítés nélkül kap [Bv. tv. 156. § (3) bekezdés], magánelzárás várandós és kisgyermekes nővel szemben pedig nem alkal-

²⁶ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 74/A. §.

²⁷ JUHÁSZ Zsuzsanna – PALLO József – VÉGH Marianna: i. m. www.uj.jogtar.hu, 2021. szeptember 18.

mazható. [Bv. tv. 169. § (2) bekezdés] A várandós vagy a kisgyermekes nő a gyermeke születésével kapcsolatos társadalombiztosítási juttatásból korlátozás nélkül vásárolhat szükségleti cikket mindaddig, ameddig a gyermek a büntetés-végrehajtási intézetben vele van elhelyezve. [16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 133. § (3) bekezdés] Ami a munkáltatást illeti, ha a várandósság a hatodik hónapot elérte, a fogva tartott nőt nem terheli munkavégzési kötelezettség [Bv. tv. 223. § (1) bekezdés b) és c) pont], éjszakai munkára nem osztható be [Bv. tv. 231. §], s rendkívüli munkaidőben sem foglalkoztatható [Bv. tv. 250. § (4) bekezdés] a szülést, illetve a várandósság egyéb okból bekövetkezett megszűnését követő ötvenedik napig, mely igaz az anya és a gyermek együttes elhelyezésének idejére is.

Azt fontos hangsúlyozni, hogy ezek a speciális feltételek elsősorban nem az anyákra figyelemmel kerültek megalkotásra, hanem arra, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben szabadságvesztést töltő női elítéltek szabad gyermekei a lehető legjobb bánásmódban részesüljenek az intézeten belül.²⁸ Abban az esetben tehát, ha az elítélt a vele elhelyezett gyermekét elhanyagolja, bántalmazza, vagy fejlődését egyéb módon veszélyezteti, a büntetés-végrehajtási intézet megszünteti az együttes elhelyezést, erről haladéktalanul értesíti a gyámhatóságot, intézkedik a gyermeknek az anyától való elkülönítése iránt, és biztosítja a gyermek teljes körű ellátását, ezt követően pedig az érintett női elítélt büntetésének végrehajtása az általános szabályok szerint folytatódik. [Bv. tv. 128/A. §]

Abban az esetben természetesen, ha az anya nem kerül a gyermekkel együtt speciális részlegre elhelyezésre, úgy az elítélt a gyermekével fő szabály szerint kapcsolatot tarthat, és a büntetés-végrehajtási jogviszony keretei között részt vehet a nevelésében, valamint a sorsát érintő lényeges kérdések eldöntésében is, kivéve, ha a bíróság a szülő e jogát törvényben meghatározottak szerint korlátozta. [Bv. tv. 128. § (8) bekezdés]

Befejező gondolatok

Az elmúlt évtizedekben ugyan megfigyelhető volt, hogy a női elkövetők száma folyamatosan növekszik, s az elkövetett bűncselekmények típusa, valamint az elkövetés jellege is egyre inkább hasonlít a férfiakéhoz, az összébűnözést tekintve a női fogvatartottak száma még mindig elmarad az erősebbik nem képviselőihez képest. A rendelkezésre álló legutóbbi adatok szerint 2019. december 31. napján a 16 334 fogvatartottnak csupán a 7,68%-a, így 1255 személy volt nő, mely egyébként megfelel a korábbi években is megfigyelhető 7-7,5%-os aránynak. Ami a bűnözők büntetés-végrehajtási intézetben történő elhelyezését illeti, habár a 2000-es évek elején nem ez volt a jellemző, az utóbbi években történt büntetőjogi tárgyú törvények és egyéb jogszabályok megreformálásának eredményei jelentős változást hoztak a büntetés-végrehajtási szervezetben, mely folyamatosan és dinamikusan újul meg. A büntetés-végrehajtási intézetek 2019-ben összességében 1518 női elhe-

²⁸ Büntetés-végrehajtás: Az igazság védelmében. <https://bv.gov.hu/hu/anya-gyermek-reszleg>, 2021. szeptember 18.

lyezésre szolgáló férőhellyel rendelkeztek, melyre 1255 fogvatartott jutott, így a szervezet összességében még szabad kapacitással is rendelkezett, ami sok esetben átcsoportosításra került az „erőforrások” kihasználása érdekében.²⁹

Habár az első börtönügyi rendeletek már az ókorban és a középkor első felében meghatározták a letartóztatottakkal való bánásmódot, s kimondták a női és férfi fogvatartottak elkülönítésének kötelezettségét, erre hazánkban csak a XIX. század közepén, 1854-ben került sor. Ezt követően az 1913. évi XXI. törvénycikk, majd a II. Bn. is a női elítélteknek a férfiatól eltérő szervezeti egységben történő elhelyezéséről rendelkezett. Az 1966. évi 21. tvr. az elkülönítési kötelezettséget az előzetes letartóztatás foganatosítása során is bevezette, valamint a jogalkotó kimondta, hogy kézenfekvő a női és férfi elkövetők büntetése végrehajtásának elkülönítése, valamint elsőként rendelkezett a várandós és kisgyermekes bűnözőkről. A 2000-es évek elején jelent meg először az igény, miszerint szükséges olyan intézet létrehozása, amely biztosítja az anyák és gyermekeik együttes elhelyezését, melyre 2003. november 12. napján került sor a kecskeméti Wéber Ede utcai objektum egységében, amelyben 20 fő fogvatartott anyja és gyermeke ideális elhelyezésére van jelenleg is lehetőség.

Hazánkban a Bv. tv. hatályos szabályai szerint az anyának a gyermekével történő együttes elhelyezésre az ún. anya-gyermek részlegben van lehetőség a gyermek egyéves koráig. A részleg kialakításával igyekszik a jogalkotó eleget tenni a Bv. tv. alapelveinek, s a szülői szerep erősítésével, a gyermekkel kialakított kötődés erősítésével kívánja elősegíteni a női fogvatartottak visszailleszkedését, a visszaesés megelőzését. A közös elhelyezés a büntetés-végrehajtási intézetek dolgozóinak a női elkövetőkkel történő könnyebb bánását, az elkövetők szabályok betartására való hajlandóságának növelését, de akár még az öngyilkosságok megelőzését is szolgálhatja, hiszen az édesanyák érthető igénye az újszülött gyermekükkel töltött idő, mely úgy vélem, együttműködőbbé teszi a fogvatartottakat. Mindettől függetlenül, álláspontom szerint a mindenekfelett álló cél a gyermeki jogok védelme. Kizárólag az egyedi körülmények mérlegelésével lehet dönteni adott esetben a gyermeknek az anyával együtt, a büntetés-végrehajtási intézeten belüli elhelyezéséről, mely nagy felelősséget jelent az arra jogosult számára, hiszen a részleg elsődleges szempontja, hogy a szabadságvesztésre ítélt, vagy az ítéletükre váró édesanyák szabad gyermekei a lehető legjobb bánásmódban részesülhessenek az intézeten belül. Célszerű ezért hazánkban is a gyermeki jogok irányából megvizsgálni az anya-gyermek részlegek sajátos helyzetét. A gyermekek büntetés-végrehajtási intézményben történő elhelyezése során elsősorban az ő szükségleteiket, jogaikat kell figyelembe venni, s ezeknek megfelelően kell megtenni azokat a további lépéseket, melyek biztosítják az elkövetőkkel együtt elhelyezett gyermekek védelmét, megfelelő fejlődését. Törekedni kell ezáltal arra, hogy a büntetés-végrehajtási intézményben elhelyezett szabad gyermekek ne szenvedjenek el akár szociális, akár pszichológiai károkat.

²⁹ RUTKAI Kata – SÁNTA Livia – SVE CZ Miklós: *Börtönstatisztikai Szemle*. Büntetés-végrehajtási Szervezet, BVOP, 2020, 4–17. https://bv.gov.hu/sites/default/files/Bortonstatisztikai_Szemle_2020.pdf, megtekintés ideje: 2021. október 3.

Felhasznált irodalom

- [1] *A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról* szóló 2013. évi CCXL. törvényt miniszteri indokolása.
- [2] *A közveszélyes munkakerülőkről* szóló 1913. évi XXI. törvénycikk miniszteri indokolása.
- [3] *A szabadságvesztés büntetés végrehajtásáról és az előzetes letartóztatás foganatosításáról* szóló 1966. évi 21. törvényerejű rendelet miniszteri indokolása.
- [4] BENCZE Béla – ILLÉS Melinda – BOGOTYÁN Róbert – LEKICS Tamás – CSOMA László – NÁDASI Béla – CSORDÁS Dóra – PALLO József – HUSZÁR László – RAGÓ Ferenc: *Korszakváltás a büntetés-végrehajtásban, Útmutató a 2013. évi CCXL. (Bv.) törvény megismeréséhez*. Börtönügyi Tanulmányok 2., A Büntetés-végrehajtás Tudományos Tanácsa kiadványai, 2015.
- [5] RUTKAI Kata – SÁNTA Livia – SVE CZ Miklós: *Börtönstatisztikai Szemle*. Büntetés-végrehajtási Szervezet, BVOP, 2020.
https://bv.gov.hu/sites/default/files/Bortonstatisztikai_Szemle_2020.pdf
2021. október 3.
- [6] Büntetés-végrehajtás: *Az igazság védelmében*. <https://bv.gov.hu/hu/anyag- gyermek-reszleg>, 2021. szeptember 18.
- [7] ESTÓK József: A büntetés-végrehajtás szervezetrendszerének alakulása a 19. század közepétől a 20. század végéig. *Börtönügyi Szemle* 2019/1., 8–52.
- [8] GILÁNYI Eszter: *Gondolatok a női bűnelkövetés lélektani aspektusairól-különös tekintettel a maszkulinitásra*. Collegium Doctorum Konferencia, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2012, 1–13.
<http://www.unimiskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Gil%20Eszter.pdf>, 2021. szeptember 13.
- [9] JUHÁSZ Zsuzsanna: A gyermek „legfőbb érdekének” figyelembevétele a szülő bebörtönzése esetén. *Miskolci Jogi Szemle – A Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Karának folyóirata* 2020/1., 60–77.
https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/10857/7_juh%C3%A1szzsuzsanna_t%C3%B6rdelt.pdf 2021. szeptember 10.
- [10] JUHÁSZ Zsuzsanna: A női börtönnépességről. *Acta Universitatis Szegedien-sis: Acta juridica et politica* 2009, 263–287. http://acta.bibl.u-szeged.hu/7413/1/juridpol_072_263-287.pdf, 2021. szeptember 10.
- [11] JUHÁSZ Zsuzsanna: *A női fogvatartottak helyzete külföldön*. <http://docplayer.hu/2521117-A-noi-fogvatartottak-helyzete-kulfoldon.html> 2021. szeptember 10.
- [12] JUHÁSZ Zsuzsanna – PALLO József – VÉGH Marianna: *Kommentár a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás*

- végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvényhez. www.uj.jogtar.hu, 2021. szeptember 18.
- [13] KOZMÁNÉ BÁN Erzsébet: Merre tovább? Anya-gyermek részleg a büntetés-végrehajtásban. *Börtönügyi Szemle* 2018/2., 41–64.
- [14] LŐRINCZ JÓZSEF – MEZEY BARNA: *A magyar börtönügy története*. Dialóg Campus, Budapest, 2019
- [15] LŐRINCZ JÓZSEF – NAGY FERENC: *Börtönügy Magyarországon*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság, Budapest, 1998.
- [16] LUKÁCS KRISZTINA: Női sorsok a börtönön innen és túl. *Börtönügyi szemle* 2006/3.
- [17] GÖNCZÖL KATALIN: *Bűnös szegények*. Fehéren feketén, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1991.
- [18] PALLO JÓZSEF: Omnia mutantur. A magyar börtönügy rövid kodifikációs historikuma. *Börtönügyi Szemle* 2014/1., 23–31.
- [19] SZABÓ ANNA: A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban. Tanulmány az arsoni jogi folyóiratból. *Arsboni* 2012.
http://arsboni.hu/dolgozatok/buntetojog/Szabo_Anna_A_noi_bunozes_az_uj_abb_kriminologiai_irodalomban.pdf, 2021. szeptember 13.
- [20] VÓKÓ GYÖRGY: *A magyar büntetés-végrehajtási jog*. Nordex Kft.–Dialóg Campus Kiadó, 2014. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_528_Voko_Gyorgy_Magyar_buntetes_vegrehajtasi_jog/ch01.html#id549110, 2021. szeptember 13.